

A movie poster for the film 'Slovania'. The scene is set in a misty, moss-covered forest. A woman in a long, light-colored, hooded cloak stands in profile, looking towards the left. In the foreground, a man with a shaved head, wearing a dark leather vest over a light-colored tunic and dark pants, is crouching and looking towards the woman. In the background, a stag with large, velvet-covered antlers stands on a mossy rock. The overall atmosphere is ethereal and mysterious. The title 'SLOVANIA' is written in large, white, stylized letters at the bottom. The names of the lead actors, 'VERONIKA KOLEJÁKOVÁ' and 'JOZEF KOLEJÁK', are listed below the title. The 'iKAR' logo is visible in the upper right corner.

iKAR

SLOVANIA

VERONIKA KOLEJÁKOVÁ
JOZEF KOLEJÁK

VERONIKA KOLEJÁKOVÁ
JOZEF KOLEJÁK

SLOVĽANIA

License rights to the theme and logo of the TV JOJ
project © Slovenská produkčná, a. s.
Text © 2021 by Veronika Kolejáková, Jozef Koleják
Photos © 2021 by Stanislava Topoľská
Jacket photo © 2021 by Stanislava Topoľská
Graphic editing of photos © 2021 by Robo Fulek
Slovak edition © 2021 by IKAR, a.s.

ISBN 978-80-551-7679-6

I.

Naháňa čas, ktorý už možno nemá. Vetvy jelší sa mihajú a kreslia jej pred očami oslepujúce machule. Zem v lese sa pod ňou v priehlbínach prebára, mazľavo sa šmýka na miestach, kde nie sú napadané listy a kôra. Cez príkry briežok sa dostane po pokrútených koreňoch, až jej spod topánok odfrkuje vlhký mach. Dokáže na dreve zakaždým za noc dorásť, aj keď ich každý z hradiska používa po ceste na obetisko ako schody. Rýchlejšie už bežať nevie. Dych jej nevychádza, chvíľami sa posúva dopredu len silou vôle, ale nezastaví sa, nesmie zastať. Slnko je už vysoko.

Niekde v diaľke počuť krik mužov. Nie, zatiaľ iba chlapcov. Chcú zo seba vydať všetko, aby svoju mužnosť potvrdili. Náhle šklbnutie ju prudko stiahne na zem. Zacíti krv v ústach a sladkú vôňu dúšky, ktorú sem chodí zbierať. Upokojí sa – len si pristúpila okraj šiat. Nasliní si dlaň a pretrie si, už znovu v chvatnom behu, rozbitú peru. Aj vzduch zrazu chutí železito: niečo nebezpečné sa blíži.

Keby to všetko bola vedela už ráno, nevstala by taká pokojná, lepšie by načúvala zvláštnej predtuche, ktorej sa už pár dní vyhýbala. Vybrala by sa za ním hneď. Ale teraz? Ktovie. Slnko je ozaj vysoko. Treba ho varovať, aby sa skryl čo najďalej.

„To nemôžu, nedovolím!“ Byliny vo zväzkoch na tráme chalupy sa prudko zaknísali od jej výkriku.

Jasna len prevrátila oči. Prehodila si člnok do mäsitej dlane a škodoradostne jej s chuťou oznámila dobre strážené tajomstvo, že dnes

chlapci musia na úvod postrížiť uloviť riadneho jeleňa. Dobre vedela, čo to s prevapenou Drahou urobí.

„Akí mládenci, také parôžky,“ zasmiala sa macocha a tkala ďalej pravidelnými pohybmi drsnú látku. Myslela si svoje: Draha sa trasie zbytočne. Ak by bájka, ako sa jej brat pred očami zmenil na jeleňa, bola skutočná, tak by niekde tam, v tmavej hore, ešte stále žil. Každý v hradisku vedel, že Drahinho brata Dalibora roztrhala zver. Bohovia sú milostiví aj krutí – z dvoch utrápených sirôt ostala jedna. Dievčatku sa všetko v hlave prekrútilo, ostala zvláštna, ale aj o takých sa niekto musí postarať. Sedemnásťte leto má za sebou, nie je na čo čakať, ona sa vydávala v pätnástom.

Draha vie, že pre všetkých chlapcov z hradiska vystrojili ohromnú slávnosť, keď sa stávajú chlapmi – skúšku odvahy. Pre ňu však majú do budúcnosti prichystanú len skúšku nekonečnej trpezlivosti. Keby prijala všetko, čo pre ňu macocha do najmenších podrobností nachystala, ako keď kládla steh vedľa stehu na svojich výšivkách, kráčal by už dávno po jej boku nejaký muž. Presne ako otčimove psy. Niekedy rozmyšľala nad tým, že by bolo lepšie, keby sa nenarodila taká pekná. Bola by tu pre všetkých, múdri ľudia by pochopili a ostatní nech sa ďalej smejú a pozerajú krivo. No zvládne to aj tak. Ostáva jej len veriť, že jej poslanie ju ochráni.

Macocha sa úslužne poklonila pred starešinom, ktorý sa prihnal, aby im Drahu pred očami náhlivo odviezol do dvorany. Bohdan ju zdrapil prudko, netušila, čím ho mohla tak nahnevať. No keď zastala na prahu jeho príbytku, pochopila, že Bohdanovej žene sa asi znova priťažilo. Jasna má pre ňu už dávno vyšitý rubáš, v ktorom ju pochovejú. Pracovala na ňom ako smrť, po kúskoch a s istotou.

Nad nevládnou sa skláňal zhrbený žrec, vyholená hlava sa mu leskla vo svetle smolníc. Pohyboval perami a s privretými očami odriekal celkom potichu dlhé nezrozumiteľné prehovory k bohom. Zora ležala ako popolavý tieň v mrákotách na lôžku z čerstvej slamy. Vymieňali jej ju každý deň, akoby so vsiaknutým potom mali odísť aj choroby. Nedovolili jej už vyjsť ani s oporou Bohdanovho mohutného ramena na svetlo. Bolo to s ňou stále horšie, vzdávala sa po troche od dávno

zabudnutých dní, keď mala vlasy ešte čierne a pozerala na Drahu ako na dcérku, ktorej by sa ujala, keby vládala.

Čaradova liečba nemala žiadne účinky, hrubé pijavice, ktoré žrec vyťahoval z mokrade, ju len trápili a žmýkali z nej život. Čarad zbytočne dúfal, že ľudské prosby dokážu Morenu obmäkčiť, aj keď je už za ňou na polceste. Ráno pošepkala mužovi do ucha:

„Keď budem umierať, chcem sa dívať do tvojich očí. Nie do jeho.“

Bohdan si zúfal a Draha bola ich posledná nádej. Zora sa s úľavou pozrela, ako žrec potichu mizne. Čarad ustúpil, odložil nabok misku s krvou, ktorú vytiahol z pijavíc, a nechal Drahu prejsť k lôžku. Usmial sa, radšej zakryl, že jej prítomnosť berie s nevôľou. Už dlhšie mal obavy, že ho štíhle nepoddajné dievča raz môže nahradiť. Žrecom sa môže stať len muž, ale budú ho ešte počúvať? Videl, ako sa ľudia k nej hrnú a berú jej z rúk vrecúška s bylinami. Na vtedy, na závraty, každý odchádza spokojný.

Starešina z tmavého kúta dvorany ďaleko od svojho stolca s nádejou pozoroval, ako si Zora berie suchou rukou od Drahy vak s nápojom. Dokázala ho pre ňu rýchlo pripraviť na ohnisku z bylín, ktoré pre každý prípad nosila vo vrecúšku pod sukňou. Keď Zora dopila, tvár jej jemne zružovela a mokré čelo vyschlo. Dokonca sa na Drahu a na muža usmiala: „Lepšie ako pijavice.“

Bohdan pohladil ženu po vlasoch.

„Už ho nezavolám, sľubujem.“

Draha s Čaradom nebojovala, ani sa mu nepriečila, ale uvedomovala si, ako medzi nimi vyrastá stále pevnejšie a vyššie bralo, cez ktoré nevedela preliezť. Aj jemu by sa páčilo, keby sa prestala prechádzať po nociach v hore, prestala odtiaľ vláčiť a variť byliny a radšej prijala muža a hojda pri krosnách jeho deti. Draha vedela svoje. Okrem dobrotivého lesku v bratových očiach lásku poznať nechce. Odmietajú o tom počuť, ale ona už dávno cíti, že po svete kráča pre niečo iné. Omnoho zvláštnejšie a ťažké.

Na lúke medzi dolným a horným lesom je tráva hustá a vysoká, tak vysoko už ovce nevyháňajú, lesné zvieratá tu majú väčší pokoj.

Draha rozhrňa telom steblá, siahajú jej takmer po plecيا. Práve tu, pod Vtáčnikom, sa videli s bratom naposledy, keď trhala skorocel a rumanček na sušenie. Prišiel celkom blízko, nechal sa hladiť.

Bolo jej čoraz smutnejšie z toho, ako rýchlo v porovnaní s ňou vyrástol. Musela sa postaviť na špičky, zdvihnúť sa k nemu každým stretnutím vyššie. Oproti jeho mohutnému telu si pripadala drobná a slabá, a predsa mohla všetko: spievať, hovoriť, chodila si slobodne po svete, miešala lieky pre všetkých, ktorí to potrebovali, ale jemu pomôcť nevedela.

Na ploskom kameni pred ňou stráži okraj hory tenký sivastý had. Pod jeho uzlovitým telom zbadá na skale červenú šmuhu. Had akoby pochopil, odplazí sa medzi paprade a odkryje celú škvrnu. Draha po nej prejde prstom a na hrud' jej sadne balvan – je to krv.

Podľa vône jasne cíti, že ľudská. Vie to, v najhroznejšom okamihu svojho života videla, ako sa chlapec s úzkymi pliečkami napil z jelenej stopy, vtlačenej do machu, a kým k nemu stihla pribehnúť, mal už telo hebké, sršť mu vyrástla najprv na guľatých lícach a postupovala ďalej po tele ako potok, oči sa mu rozťahli ako veľké špicaté slzy. Kľáčal na zemi, nedokázal sa vystrieť a postaviť. Vzpriamril sa až na nových tenkých nôžkach, ktoré ho hneď poslúchli, a rozbehol sa do húštiny, aby znovu vykukol, meravý a zároveň nadšený, akoby mu nová podoba priniesla hravú a bezstarostnú myseľ, ktorá netuší viac, riadi sa tým, čo je, a trápenie v nej nemá miesto. Krv však má ľudskú, raz sa vráti späť k nim. Bude ako všetci, putovanie v koži zvieratá sa skončí. Ale musí žiť! Toto nemôže byť koniec...

Rozhliadne sa ponad lúku a zbadá, že červená stopa vedie hlbšie do lesa. Tráva je udupaná na mieste, kde sa zrejme postavil opäť na nohy, vhuhol medzi prvé stromy a obtrel sa o ich tesne zomknuté kmene. Draha sa chyť prívesku, železného slnca, ktorý ju zrazu čudne chladí na dvíhajúcej sa hrudi. Cíti Dalibora blízko, verí, že žije.

Rany sa isto zacelia, naučila ho dokonca už aj to, aké bylinky si môže odšklbnúť sám, aby si ich vedel priložiť na stopy po bitke, ktorú

rok čo rok zažíva počas ruje. Je hybký, telo má silné a odolné, len jej nesmie utiecť príliš ďaleko, ak ho náhodou chlapi zasiahli šípom vážnejšie.

Dúfala, že to nebola Belova ruka. Spomenula si s triaškou, že sa jej ešte včera chválil, zavolať ju na lúku a zostreľoval šišky a polienka, aby ukázal, ako sa zlepšil..

„Nechaj ju!“ zastavila ho včas a otočila sa. Drobná veвериčka stihla odhopkať po konároch vysoko do koruny duba. Belo bol užasnutý z toho, ako Draha, hoci stála chrbtom, zakaždým uhádla, čo zrazil šípom do trávy.

„To je avarský?“ obdivovala jeho nádherný luk.

„Hej. Strýko ho ukradol minulú zimu. Po postrizínách dostanem svoj. Aj bradaticu.“

„Ak to zvládneš,“ provokovala ho so sprisahaneckým úsmevom. Veľmi túžila po tom, aby z neho po skúške vzišiel muž, ktorý sa k nej aj naďalej bude správať ako priateľ. Veď spolu v hradisku vyrástli, ochraňovali sa navzájom, na tom čas ani zasvätenie pred bohmi nič nezmení. Hoci nebol by posledný, kto sa vrátil z postrizín s očami červenými a vyľakanými, detskú iskričku v nich chlapcom zakaždým nahradí nový čudný chlad.

Nesmie sa to stať, tú predstavu neunesie. Belo tu bol jediný, kto jej rozumel. Druhý brat, o ktorého by prišla: aj keď by naďalej chodil okolo nej, bol by nablízku, a predsa nedostupný, zakliaty do novej podoby.

Draha sa načiahne a prejde dlaňou po krvavej stope na kmeni liesky, ktorá sa asi ohla a švihla späť, keď bežal okolo.

„Dalibor!“

Ozvena znovu nesie jej výkrik ďaleko za lesy okolo Veľkého Stola, jej domova. Otočí sa na opačnú stranu a hlas sa jej zlomí, zavolá znovu o niečo tichšie a zúfalejšie:

„Ozvi sa mi. Musíš sa ozvať!“

Zrazu začuje odfrknutie, známy pozdrav, ktorý vždy vedela odlišť od iných zvukov lesa. Potom ho zbadá. Uraštený jeleň sa vypína

na hromade vlhkej hliny a pozerá jej smerom. Drahe sa rozjasní pohľad, neleží, stojí na svojich. To je dobré znamenie. Bolesť, ktorú doteraz premáhala v odretých doráňaných chodidlách, celkom ustúpi, Draha sa oprie o strom a zvezie sa s výdychom na mäkkú zem. Brat k nej poskočí, lesklú bledohnedú srst' má vlhkú od potu, vidno, že utekal, ale nenarúša ju nikde žiaden škrabanec. Oči má pokojné, ustarostené. Draha ho tuho objíma okolo pevnej šije, prechádza rukami po hustej srsti.

„Len sa od nich drž čo najďalej.“

Dalibor sa hmýri, pod kožou mu duní zvláštny nepokoj. Ťahá ju hlbšie do tmavého lesa.

„Čo je, kam ideme?“

Draha sa nechá viesť, kráča popri ňom až k priehľadu medzi štíhlymi hrabmi. Ďalšie škvrny sa ako súvislý pás ťahajú lesom, krvi pribúda s každým stromom, s každou prekážkou.

Najprv si nie je istá, čo má hľadať pod prikrývkou lesnej hliny, ktorú jeleň zľahka rozhrnul predným kopytom. Klakne si a odsunie nabok opakom ruky nedávno nahrnuté hrudy. Zmeravie, keď zbadá, že to, čo by z diaľky mohlo vyzeráť ako klobúčik bledého hríba, je v skutočnosti nos.

„Človek?“

Pod zemou a lístím pred ňou leží narýchlo zahrabaný muž, skrvený a zranený. Nehýbe sa, nežije? Draha sa ho najprv skúsi dotknúť stebлом trávy, ale nezachytí žiaden pohyb. Vezme halúzku a štuchne tuhšie, opäť bez úspechu. Vyhrnie si sukňu a opatrne skúsi bosou nohou potriať telom, ako dieťa, ktoré skúša, či dospelý vedľa neho nezaspal prvý a nenechal ho napospas zlým snom. Telo je sinavé, nevládne, musí sa mu skloniť bližšie k hrudi, aby zacítila, že od smrti ho ešte delí tenká nitka.

Vietor sa náhle dvihne, fúka sem smerom od obetiska, lebo nesie závan dymu zo spálenej obety: žita, kostí a kohútieho peria. Napovedá jej, kam treba ísť. Aj Dalibor to zavetrí.

„Nechod' za mnou, ja sa oňho postarám. Ty bež, poľujú na teba!“

Draha s námahou nadvihne nahé telo v rozdziapaných zrebných

zvrškoch popod pazuchy. Doráňaná hlava bez vlasov sa preválí z pleca na plece.

Blíži sa k vyvýšenému miestu pri obetisku. Počuť odtiaľ krik a tlmené úpenie. Zaváha, ale ťahá telo ďalej. Vie, že nesmie vidieť nič z toho, čo sa tam odohrá.

Chlapci natretí po celom tele blatom stoja v polkruhu vedľa seba, sú takmer na nerozoznanie. Svetia len ich drkotajúce biele zuby, sánky majú rozochvené pred skúškou, ktorá sa práve začala.

„Postav sa a vezmi si svoj luk.“

Najvyšší z nich sa pokúša načiahnúť a vziať si zbraň. Vystrie ruku, ale luk sa vzdiali a Bohdan ho bolestivo trafí päťou do brady. Chlapec sa zvezie na zem a klesne do prachu.

„Postav sa a vezmi si svoj luk,“ zopakuje starešina.

Opäť zasviští rana, roztrasené nohy mu zvlíň bolesť. Ostatní sa zdržia, aby sa ho nepokúšali ťahať späť hore. Každý z nich musí skúšku zvládnuť sám. Bohdan mu opäť podáva luk, chlapec ho neveriacky chytí, prichystaný na posledný úder.

Z lesa sa zrazu ozve úpenlivý krik, volanie o pomoc. Luk padne do prachu, chlapec skočí na zem, zdrapí ho ako najväčší poklad a odplazí sa s ním späť medzi ostatných.

Bohdan sa nahnevane obzrie, zbadá, že krik patrila Drahe. Máva mu z kraja lesa, netrúfa si vkročiť medzi nich, s ťažkým telom by ani nevládala.

Potom mu napadne to najhoršie. Čarad ho mrzuto sleduje, keď bez váhania opustí kruh stuhnutých chlapcov. Rituál sa ešte nikdy neprerušil, toto je prvý raz, čo si k nim dovolila prikrčiť žena. Bohom, najmä prchkému a náladovému Velesovi, ktorý bdie nad zrodením nových mužov, sa to určite nebude páčiť. Bohdan príbehne k strhanému dievčaťu a zamyká ním.

„Zora?“ vyhrkne zdesene. Vybrala si práve túto chvíľu a opustila ho bez rozlúčky?

Draha konečne naberie dych.

„Musíte ísť so mnou!“

Zamračený Čarad sa skloní nad cudzincom. Rýchlym pohľadom prebehne nespočetné rany a modriny na tele. Potom sa prudko narovná.

„Nič zvláštne, Avari. Vyhodili ho po ceste. Zajtra ho prekolem a zakopem. Ak ho dovtedy nerozoberú vlci.“

„To nemôžete! Veď žije!“

Drahe horia líca, už nie od námahy, ale od hnevu. Chytí Bohdana za ruku a položí ju cudzincovi na srdce. Ona v ňom život cíti, aj keď je šumenie stále slabšie.

„Je to boh. Má v sebe niečo iné. Viem to.“

Čarad sa už na ňu ani neotočí, karhavý pohľad nasmeruje na Bohdana. Starešina uvoľní ruku, pohladí Drahu po vrkoči a múdro žmurkne. Viac od neho čakať nemôže. Prekročí chladné telo a nechá ju s ním samu.

Noc sa už votrela všade, nad jazerom sa vznášajú modré chumáče jemnej hmly. Draha kľučí na rovnakom mieste pri mŕtvom-nemŕtvom, ktorému zatiaľ aspoň zľahka ošetrila rany. Chlapci sa dávno rozprchli loviť, obrovské luky sa im hompálajú na chrbte, les dnes patrí len im a ich strelám. Je spln, mesiac na vrchole sily osvetľuje bralo nad hradiskom, kde matky celkom určite pri slabých smolniciach žmolia v rukách drevené figúrky, prosia s mokrymi lícami cez modly svojich patrónov, aby sa synom v skúške pošťastilo. Lúčia sa s deťmi, ktoré ráno vypravili posledný raz z rodného domu, kam sa im už nevrátia.

Do jamiek v zemi popri lôžku z jedľových konárov pre nevládneho zhromaždila všetky suché byliny, ktoré ešte za vidna našla naokolo. Muž leží na chrbte, na očiach má položené okruhliaky, ktoré sem musel niekto priniesť až z rieky. O to väčšiu silu budú mať.

Teraz treba už len vykresañ iskru a počkať, kým sa stonky v jamkách chytia. Každý ohníček vysiela inú vôňu, aby sa nad telom zmiešali do jednej spoločnej. Drahine pohyby sú sústredené, kreslí do vzduchu s plnými rukami obrazce. Dym zo zväzkov bylínok, ktoré striedavo dvíha, sa plazí blízko zjazvenej mužovej tváre. Nepohol sa zatiaľ ani náznakom, chabá nitka sa môže každú chvíľu pretrhnúť.

Les naokolo šumí a zavýja, obstal ich bezpečne aj hrozivo. Draha ani nikto zo smrteľných nevie, čo všetko sa môže v noci z jeho naj-

hlbších končín vynoríť. Ledva si už cíti ramená, ale krúži nad neznámym ďalej. Mohla to vzdať, nebolo by to po prvý raz, čo jej spod rúk niekoho vzala Morena. Len keby nebol muž taký zvláštny. Nemá na to iné slová, je v ňom niečo podobné bohom. Ak to prežije.

Spomenie si zrazu, čo jej kedysi vykričala macocha. Príliš sa snaží a na všetko len tlačí – nemá v sebe ani kus ženy?

Draha všetko položí, byliny ďalej voľne tlejú v jamôčkach. Skúsila, čo sa dalo. Lahne si kolmo vedľa tela do mäkkej trávy a odovzdá sa noci. Prikryje ich oboch v mysli teplou kožušinou, ktorú by pre nich doma vytiahla. Zblízka sleduje mužove črty, až kým v príjemnej vôni celkom nezaspí. Beží aj vo sne, potkýna sa, stráca sa v kruhoch. Neuteká varovať len brata jeleňa, ale aj čudného vteleného boha, ktorý k nim zablúdil zomrieť.

Z previsu nad dolinou sa na ňu díva jej Dalibor, oči má ešte smutnejšie ako jelenie, je v nich bezmocnosť aj zvedavosť. Nevie sestru ochrániť inak, tak ju aspoň stráži, odhodlaný nepohnúť sa od nej, kým ho náhodou nevyženie prvý zablúdený šíp.

Ráno a jeho svetlo je rovnako prudké a pichľavé ako ohromný výkrik, ktorý sa prevalí splašenému jeleňovi v ušiach a zaženie ho do húštiny. Draha vyskočí na nohy, najprv si nie je istá, či ju zrak poslúcha a neostala napoly vo sne. Biele telo sa vedľa nej metá, muž lapá so zvráštenými očami po dychu, ako keby sa nevedel nabažiť vzduchu okolo. Draha mu položí skrehnuté ruky na horúcu hrud', cíti, ako mu v pľúcach buble krv.

Lôžko z čečiny sa šúcha dolu stráňou, Draha už vidí vysoké hradby Veľkého Stola a dodá jej to silu na posledný úsek cesty. Muž už dýcha namáhavo, ale pravidelne, zasyčí na každom hrboli, ktorý ho musí neveriteľne zabolieť.

Popri hore beží čierny kôň s jazdcom v dlhom plášti. Čarad priviaže žrebca o kôl. Chystá pri kamennom kruhu medzi troma najvyššími stromami vlastnú každodennú obeť.

Podíde k ohnisku a zapáli uhlíky. Načiahne sa po nádobu na vodu, ale keď sa vráti späť, zbadá, že oheň vyhasol. Čarad vykřeše iskru

a plamienky sa opäť rozhoria, trvá to však len chvíľu, a znovu utíchnu, akoby ich niekto sfúkol. Opakuje sa to zas a zas, hoci naokolo vládne bezvetrie. Výsmešné kvokanie sliepok z ohrady pre obetné zvieratá ho ešte viac rozruší. Vezme dýku s vyrývanou rukoväťou so symbolmi Velesa a Belboha a prekrojí napoly jablko prichystané na veštbu. Obe časti dopadnú na popol v strede okrúhleho balvana. Ovocie vyzeralo navonok pod voskovou šupou bezchybné a zdravé, ale vnútri sa medzi dutinami v hnedočiernej rozbabranej dužine hemžia červíky. Rýchlo rozsekne druhé, menšie jablko. Aj z neho sa vyvalia tmavé kusy okolo jadrovníka, rozožraté hmyzom a červami. Tretie jablko je rovnaké.

Čarad sa zaženie oproti kameňu a rozseká ich všetky. Vytiahne z mecha orech a holou rukou, posilnenou hnevom, ho rozpučí. Vnútro je sypké a čierne. Pozerá sa navôkol, akoby hľadal, kto za to môže. Musí byť tu, s nimi. Do vlasov sa mu oprie znepokojivý vietor. V mysli sa mu opäť vynorí tvár cudzinca a nevinný pohľad dievčaťa, ktoré nezištne chodí po svete a rozdáva zo seba to, o čom ešte veľa nevie. A ani by viac nemalo vedieť.

II.

Bolešť mu šklbala vnútro, ale tá nebola najhoršia. Omnoho ťažšie znášal prázdnotu, nevedel si ju odmyslieť. V ušiach mu pišťalo, akoby ho hodili doprostred kade plnej myši. Mohli by okolo neho hučať a zvonieť, koľko chceli, nič by ho neprebralo. Skúšal pod prilepenými viečkami zaostriť, žmúril, chcel si odfúknuť z tváre závoj, cez ktorý nič nevidel. Ale nešlo to. Nedokázal sa vynoriť z prepletených slučiek snov, v ktorých chýbali obrazy. Ostali len nejasné vône a zvuky, hebký dotyk aj dusivý tlak.

Konečne zvládol otvoriť oči a nadvihol o niečo vyššie hlavu, už nie prilepenú k zemi, len čudne prázdnu a mäkkú, akoby z nej niečo nenávratne vyšlo von, nevedel ani, či mu vôbec patrí. Šikmé ranné svetlo sa mu vodralo do očí. Priradil si hneď prenikavý pach, ktorý ho sprevádzal v mrákotách k jeho novému príbytku – hnojisku obitému neopracovanými latami. Lipové konáre, ktoré mal stále poukladané pod sebou, ho chránili, aby nepremokol od páchnucej brečky. Druhý závan sem šiel od neďalekého psinca. Za ohradou v ňom brechali hladné zvieratá a pozerali jeho smerom. Polovičné vlky s vyplazeným jazykom odhadovali, či ho smrť premení na ľahkú korisť.

Košľa, pichľavá a riedka, dobrá akurát na strašiaka do poľa, ho aspoň zakrýva a hreje tam, kde nesiahajú ovčie kože, ktoré cez neho prehodilo to zvláštne dievča. Ocitol sa tu, na mieste, kde si chodí každý striedavo počas dňa uľaviť. Spomenul si, ako sa zarastení starí strážnici čudovali, keď sa s ním dievča už takmer za tmy z posled-

ných síl sunulo k hradbám. Mali dnes po čase dôležitú úlohu strážif domov namiesto mladších chlapcov, ktorí sa zúčastňujú postríží. Zliezli naveľa z vyvýšenej veže opevnenia a zakrúžili nad nimi smolnými fakľami. Hundrali, ale bránu im nakoniec po naliehavej prosbe s vrzgotom otvorili.

Okolo biedneho záprahu sa hneď zhromaždili zhrozené ženy. Mysleli si chvíľu, že sa im vrátili chlapci s úlovkom. Keď pocho-pili, že to nie je zviera, ale Draha ľahá chorého cudzinca, s ustráchaným odstupom si premeriavali jeho nahé dobité telo. Šuškali si navzájom, odháňali väčšie deti za chrbát a tuho zvierali na prsiach dočatá. Nepripútané kozy a ovce sa motali všade naokolo, dovolili si prísť bližšie k nemu. Zvedavo bečali a nasledovali ich ako jediný sprievod, až kým dievča neprivilieklo záprah pred chalupu v strede hradiska.

Konečne zastali. Zachytil ešte, že psy v ohrade divoko brechali, bili sa o teplú žranicu z čerstvo vyvrhnutých vnútorností, ktorú im práve nasypala vysoká statná žena. Počul v mrákotách, ako sa dievča háda s macochou.

„Zohrej vodu,“ prosila Draha naliehavo.

No Jasna zastala na prahu chalupy a zakryla vchod celým svojím kyprým telom.

„Náš prah taký neprekročí. Mala si ho nechať skapať!“

Macocha tresla dvermi a zahasprovala závoru.

Draha si až teraz zotrela prvú slzu. Sirotky neplačú, aspoň nie kvôli sebe. Naučia sa držať hlavu hore. To iba osamelosť druhých ich vie dojať najviac zo všetkého.

Pozreli na seba. Otriasla sa a pustila sa kresañ na udupanej zemi aspoň malý ohníček a chystať silné odvary na zacelenie rán. Mala zvláštne teplé zelenosivé oči, necítil v jej prenikavom pohľade strach ani hanblivosť, akú mávajú dievčatá v jej veku. No nebola ani chladná. Ako matka, ako sestra. Sadla si mu obkročmo okolo najväčšej rany na kolene. Po chvíli mu po ňom stiekol horúci prúd, moč omyl bolestivé miesto a vsiakol do zeme. Pocítil náhle po prvý raz, odkedy sa oňho starala, hanbu za svoju nahotu. Niečo vnútri,

pod kožou, ho štekľilo. Príjemne sa odovzdal do jej rúk a poddal sa hlbokému spánku.

Vietor sa znovu dvíha, nesie k nemu príjemnejší závan. Cíti ženský pot, popol a čerstvý chlieb, ale najmä mlieko. Zohriate omamne vonia, dal by zaň čokoľvek, len keby sa mohol načiahnúť a ochutnať z neho. Hlad sa dá zniesť, pomyslí si. Žijem, to mi bude musieť stačiť. Všimne si, že vôňa sa k nemu šíri spoza kopy, na ktorej sú do kríža uložené viazanice raždia. Slúži ako úkryt pre dvoch bosých chlapcov, poškľujú po ňom a odpíjajú si striedavo z misky. Nedokáže nič povedať, namiesto slov sa mu hmýria len prsty, ale celá ruka je meravá. Skúsi ich privolať pohľadom a chlapci ho zázrakom pochopia. Hoci je hrozivo zranený, má stále jasné oči.

Odpije si z misky, sladkastá chuť ho zaplaví, poteší jazyk, zohreje si hrdlo, ale dobité útroby ho zradia. Vyvráti všetko hneď s prudkým chrchlaním na ovčie guby na hrudi. Chlapci sa splašia a odbehnú, miska sa prevrhne a dokotúľa sa až k malým chodidlám v kožených topánkach. Dievča je späť.

Utrie mu z brady vyvrhnuté mlieko. Položí mu na pery kožený vak s teplou tekutinou. Váha, či má piť, ale ochutná. Cíti med, horúci nápoj mu takmer popáli hrdlo, ale má to svoj účinok. Zrazu z neho vyfúkne zvuk horký ako ľubovník, ktorý vypil.

„Ďakujem.“

Odviazali sa len slová, akoby jeho ústa boli odpojené od hlavy. Začuduje sa, že ten cudzí hlas hovorí jazykom dievčaťa, ktoré sa oňho stará.

Draha najprv ani nevie, či sa jej to len nezdá, ale spomedzi cudzincových pier sa vyderú ďalšie tiché, ale celkom jasné slová.

„Odvďačím sa.“

Draha sa mu nakloní celkom blízko nad tvár.

„Hovoríš po našom? Kto si?“

Pozrie na ňu s jedinou istotou.

„Neviem. Nič neviem.“

Viac zo seba nedostane.

V hradisku zavonia zverina, krvavý závan ide spoza hradieb. Draha sa strhne. Približujú sa s ním spevy chlapcov, pieseň na koniec lovu je rezká, rytmická ako beh zvierat, ktoré skolili:

„Drž pevnú ruku, drž hlavu hore, hlava je tvoja, telo je moje...“

Draha nechá cudzinca na hnojisku a vychytiť sa k bráne. Jej varovanie muselo zabráť, ale predsa – čo ak to Dalibor nezvládol a našla si ho niečia ruka?

Šuchot sa približuje, drobné halúzky odrfkujú od kamenitej udupanej cesty k hradisku. Pozväzované vlečky z konárov pripomínajú cudzincovo lôžko, sunú sa na nich mŕtve telá jeleňov. Sprievod kráča na čele so žrecom a starešinom. Na konci tvrdo došľapuje kováč Horan, rituálny nôž nesie s rukami vystretými vodorovne pred sebou. Chlapci si navzájom nemôžu pomáhať, kto má najťažší náklad, musí sa s ním popasovať sám.

Draha musí čakať. Aj ostatné ženy utekajú k opevneniu, úporne nazerajú cez najmenšie škáry medzi brvnami, aby si aspoň na chvíľu zazreli synov, ale kým sa brána otvorí, privíta ich len mŕtvy pohľad desiatich jeleňov. Chlapci sú už ďaleko, ukázať sa nesmú, v lese ich dnes čaká najnáročnejší deň a noc, o ktorej zatiaľ ani oni sami nič netušia.

Hlavy sú uložené na samostatnej kope, tá patrí Velesovi, telá nakladali vedľa. Starešina so žrecom a s kováčom obídu jelene a vstúpia do hradiska. Bohdana to ťahá k žene, musí ju aspoň na chvíľu vidieť. Počas celej slávnosti ho v lese májala hrôza z toho, že už Zoru možno neuvidí živú.

Ženy vyberú spod sukní krátke nožíky a začnú bez váhania spracovávať zvieratá, aby ich po kúskoch lepšie preniesli dnu. Draha sa musí preplieť medzi ne, zadržať im zápästia a s námahou im odklopiť spod rúk každé telo. Sústredí sa na škvrnu pod úrovňou rebier, spočíta parohy na hlavách. Po chvíli konečne vie, že Dalibor medzi úlovkom naisto nie je. Premkne ju úľava a zároveň vina, ako už toľkokrát. Prečo nebol taký životaschopný aj vtedy, keď pil zlú vodu zo stupaje?

Hnojisko je ďaleko, ale ruch dolieha až sem, k nevládnemu. Kováčovu vyhňu odtiaľto nevidí, no vysoko do vzduchu vylietavajú iskry spod

noža, ktorý sa brúsi na záverečný obrad, keď spod neho popadajú do blata na obetisku dlhé detské vlasy nových mužov.

Namiesto Drahy sa nad zraneným náhle objaví tvár natretá nahrubo bielou a červenou farbou, rozmazanou na čele a nose kvapôčkami potu. Odpudivá, hoci nie je navonok ničím zdeformovaná. Obzerá si ho celkom zblízka.

„Tak ty chceš škodiť aj po smrti.“

Ten priškripený kolísavý hlas už počul – je to ten, ktorý nad ním v lese vyniesol verdikt a posielal ho rovno do záhrobia.

Čarad vie, že sa mýlil, keď prišielcovi dával čas na posledný výdych do rána. Nečakal ho tu, nechcel, aby nejaký podradný tulák videl, ako si na hnojisku uľavuje on, kňaz, rovnako ako všetci ostatní. Znamená boli jasné, prichádza ohrozenie, ktoré je zákerné a mocné, čierne ako hniloba, čo sa vyvalila z obetného ovocia. Kým je ten muž tu, hrozí všetko, čo si nikdy nevedel predstaviť. Taká sila môže stáť aj nad záhrobím. Okrem svojej veštby nemá v rukách nič. Znamená sú však veľká zbraň.

Čarad mu zaryje nechťom po holeni, urobí nad ním krivolaké gesto. Spomedzi prstov odfrkne malý kúsok kože, ktorý strhol, a vtlačí ho špičkou nohy do zeme. Postaví sa, prekročí ho, akoby to bol kus zdochliny, a odkráča.

Vo vzduchu po ňom zostane visieť aj naďalej niečo čudné, nie je to pach ani stopa v hline. Vníma, ako pod vplyvom tej sily slabne. Tá časť, ktorá ostala nažive, cíti vnútri v útrobach aj ruku mŕtveho, ktorá ho ťahá na svoju stranu. A potom akoby tú ruku schmatla iná, útla, a odtiahla ju preč.

Draha sa zhrozí, keď vidí, v akom stave je cudzinec po tom, ako ho na chvíľu opustila. Už to neurobí, inak sa nikdy nedozvie, aký nespoznávaný svet sa v ňom rozprestiera. Ostane pri ňom a ubráni ho.

Lôžko je už odspodu celkom zodraté, nadránom si razí znovu svoju cestu naspäť vlhkým spiacim lesom, aj keď tentoraz opačným smerom. Draha vedie Bohdana, ktorý ťahá záprah za sebou rýchlejšie a hladšie, ako vládala ona. Muž sa nehýbe. Spí alebo umiera? Každú

chvíľu ho treba kontrolovať. Niekde tam, v diaľke, je ich bezpečie, schované tak dobre, že tam ešte nevkročila noha nikoho z hradiska.

To, že sa ujala starešinovej Zory, Drahe teraz pomohlo, hoci ju neliečila s tým, že si za to raz vypýta odmenu. Bohdan dovolil, aby sa cudzinec ukryl niekam na dosah, kde nebude jeho prítomnosť klať oči miestnym ľuďom. To, čo sa spustilo po Čaradovom varovaní, prekvapilo aj jeho samého. Zabudlo sa na staré zvyky, podľa ktorých sa o zraneného hosťa treba postarať. Koľko vecí sa zrazu zviezlo na prítomnosť prišelca! Ženám vraj kyslo mlieko, dávno chorý cap zdochol práve v tú noc, keď sa muž objavil. Odpľúvali si smerom k úbohému, predháňali sa v tom, kto viac potvrdí zlé predtuchy. Bohdan vedel, že žrecove znamenia im už veľakrát pomohli a naviedli ich. Keď však proti nim stojí slovo tej, ktorá dokázala zázrakom vytiahnuť jeho ženu z najhoršieho, podobne ako mnoho chorých pred ňou, nemal prečo jej službu odmietnuť a nechať tak zahynúť človeka. Mal Drahu rád, potreboval ju na to, aby zahnal vlastný veľký strach. On, ktorého moc nemohol nikto odškriepiť, teraz potajme s dôverou ťahá lôžko preč od Veľkého Stola. Nemá to byť ďaleko, jeho jediná podmienka bola, aby sa Draha mohla vrátiť a liečiť okrem cudzinca aj jeho Zoru.

Draha sa bojí, že sa na ňu Bohdan nahnevá, ale musí ho požiadať, aby sa vrátili ešte raz k bralu, ktoré už obišli a ohmatali zo všetkých strán. Vtáky si na rovnej stene nerobili hniezda, hoci by sa im práve odtiaľ dobre nalietavalo nad jazero, z ktorého sem hore dočiahla len hmla. Bola si teraz už celkom istá, že vchod do jaskyne nemôže byť inde. Unavený Bohdan zastal a pozeral jej cez plece. Túžila premeniť sa na včelu alebo chrobáka a preskúmať pukliny, ktoré vedú dnu. Klakla si a oprela sa čelom o studené bralo, akoby sa doň chcela vnoriť aspoň v myslí.

Zrazu sa jej rovno pod čelom niečo jemne pohlo. Všimla si, že lomené kamene na šikmom výstupku nie sú celkom spojené s bralom. Odobrala z nich postupne zopár kusov a ukázalo sa, že za nimi je otvor, úzky a vysoký sotva pre prihrbeného človeka jej výšky, ale určite vedie hlbšie. Prestrčila ruku a zacítila, že sa chodba ďalej rozširuje, zavanula odtiaľ vlhkosť a chlad.